

Stip op de horizon

Door *Emma Omta*

Klimaatadaptatie is de komende jaren een van de grote opgaven in Nederland. Om klimaat effecten te kunnen opvangen, zijn veranderingen nodig in de verdeling van de ruimte en het landgebruik. Maar hoe maken we die keuzes? Het onderwerp dwingt tot een gesprek over publieke waarden. Lieve Brackel, PhD-onderzoeker 'Ethiek van klimaatadaptatie', deelt haar inzichten.

"Klimaatadaptatie kun je op de 'oude manier' aanpakken met nog meer techniek", zegt PhD-onderzoeker Lieve Brackel. "Of je kunt je afvragen: welk ecosysteem willen we behouden? Welk landgebruik willen we voor de toekomst? Daar zitten verschillende waarden achter." De overheid heeft zich de afgelopen decennia vooral dienstverlenend opgesteld. De kabinetsbrief 'Water en bodem sturend' van eind 2022 breekt daarmee en zet een belangrijke verandering in gang. Het kabinet constateert in de brief dat we tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aanlopen en geeft een aantal structurerende keuzes mee voor de ruimtelijke inrichting. Gaan we daarmee een periode in van toenemende politisering van water en bodem?

"Die politisering was er altijd al. Maar dat is een beetje gemaskeerd geraakt", stelt Brackel.

Het publieke gesprek

Het wordt voor overheden een hele uitdaging om het publieke gesprek over klimaatadaptatie te regelen de komende jaren goed te organiseren. "Wat je moet voorkomen, zijn te lang durende co-creatieprocessen", zegt Brackel. "Die leiden tot veel onzekerheid. Als het zeven jaar lang onduidelijk blijft of je ergens kunt blijven wonen, is dat slopend voor mensen." Een ander aspect is eerlijkheid. "Er zijn nu al protesten in het landelijk gebied over stikstof.

Klimaat effecten zoals wateroverlast, droogte en verzilting komen daarbij. Wek geen valse verwachtingen door te laten lijken alsof alles kan. Hoe eerder je eerlijk communiceert over de noodzaak van klimaatadaptatie, hoe beter. Anders ontstaat er juist meer boosheid."

"Welk landgebruik willen we voor de toekomst? Daar zitten verschillende waarden achter"

Niet zonder reden begint de titel van Brackels proefschrift met 'Brackish Waters'. "Brak water is goed voor trekvis, maar niet voor drinkwater en zoetwaterlandbouw. Dat laat mooi zien hoe we met verschillende waarden te maken hebben." De vraag is natuurlijk hoe je in zo'n situatie tot de beste maatschappelijke keuzes komt. Brackel besluit: "De overheid heeft een rol om de stip op de horizon te zetten. Die stip wordt daarna dan wel betwist en dat is goed. Maar zonder die stip is het te open!"

Lieve Brackel

Lieve Brackel is PhD-onderzoeker 'Ethiek van klimaatadaptatie' aan de TU Delft, faculteit Techniek, Beleid en Management.

Begin 2024 verdedigt ze haar proefschrift 'Brackish Waters: Integrating Justice in Climate Adaptation and Long-term Water Management'.

@ a.h.c.brackel@tudelft.nl

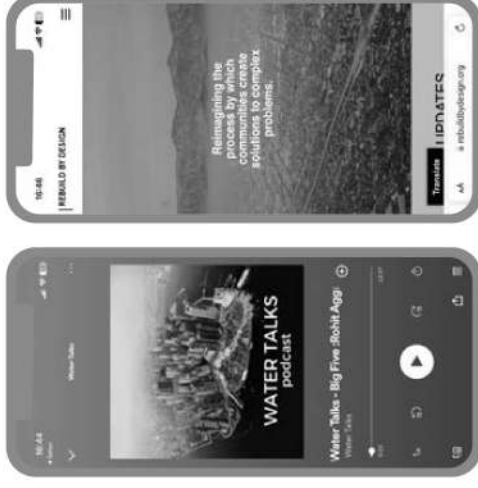
Praktijk

Door *Hilde Koothart*

"Het is fantastisch dat we hier niet in angst voor het water hoeven te leven. Maar we worden er wel lui van." Dat zegt Tracy Metz, journalist en maker van 'Water Talks'. Ze maakte deze podcast naar aanleiding van de UN Water Conference en de New York Water Week. Zijn we voorbereid op een toekomst met te veel, te weinig, te vuil of te ongelijk verdeeld water?

Water wordt een sociaal vraagstuk

De Verenigde Naties organiseerden in 2023 voor het eerst in 47 jaar een waterconferentie. Dat werd tijd, want in die bijna vijftig jaar is water niet alleen veel vuiler en schaarser geworden, maar ook belangrijker als gevolg van overstromingen en branden. De conferentie werd bezocht door ruim zesduizend mensen uit verschillende landen en met uiteenlopende achtergronden. Als resultaat werd de Water Action Agenda opgesteld. "Over de hele wereld zijn mensen zich er inmiddels van bewust dat er waterproblemen zijn", stelt Metz, die in ons land werkt, maar werd geboren in de Verenigde Staten. "Wat landen gaan doen om die problemen op te lossen, dat kan de VN niet bepalen. Maar er is technologie, er is kennis. In een groot deel van de wereld is water een verhandelbaar product geworden

Masterplan en concept voor het herontwerp van de kwetsbare waterkant van Manhattan door One Architecture

vertegenwoordigt het Indigenous Environmental Network. Voor zijn stam heeft water een spirituele betekenis. Het moet op gelijkwaardige wijze beschikbaar zijn voor de mensheid en voor het nageslacht. Zijn stamleden kregen niet het water waar ze recht op hebben. Na een strijd bij de rechtbank die 23 jaar duurde, werden deze waterrechten weer erkend. Daarna moest er een pijplijn van driehonderd mijl worden aangelegd om hen van water te kunnen voorzien.

“Wij gaan als overheid bepalen wie hoeveel water krijgt”

“Voor het eerst in de geschiedenis is de federale overheid ertussen gekomen”, zegt Metz. Die heeft tegen de staten in dat gebied gezegd: wij gaan als overheid bepalen wie hoeveel water krijgt. Dit gebeurde nadat jarenlange onderhandelingen op niets uitliepen. Je voelt dat het systeem de grenzen raakt. De verhoudingen in de wereld kunnen door de overvloed of het gebrek aan water enorm veranderen. We kunnen ons nu nog niet voorstellen wat dit tweeweg kan brengen. Olie kun je niet drinken en is vervangbaar, maar water niet. En daar staan we veel te weinig bij stil.”

in plaats van een mensenrecht. Dat krijg je niet zo makkelijk teruggedraaid. Maar het kan wel.”

Te veel

In 2012 veroorzaakte orkaan Sandy een ongelooflijke chaos in New York. Het water kwam als een waterval van de trappen in de metrostations af. In een groot deel van Manhattan viel de elektriciteit uit. Het voelde als het einde der tijden. Voorvallen als deze vinden over de hele wereld plaats, maar de chaos in New York maakte indruk omdat iedereen de stad kent. Metz vroeg aan Henk Ovink en Matthijs Bouw of New York klaar is voor een nieuwe orkaan. Bouw was met zijn visie voor de kustverdediging van Manhattan een van de winnaars van de prijsvraag ‘Rebuild by Design’. Het ‘East Side Coastal Resilience Project’ is de eerste uitwerking van de Big U, het plan voor New York dat werd gemaakt na de verwoestende gevolgen van

woonden. Het was de achterkant van de stad. New Yorkers leefden met de rug naar het water.” De stad heeft zich nu omgekeerd. De arme mensen hebben hun stem gevonden, ze kunnen niet meer genegeerd worden. Die omkering heeft gevolgen voor de manier waarop de kustlijn van New York wordt vormgegeven, en het verandert iets in de verhoudingen in de stad. “Je ziet in de hele wereld dat water een sociaal vraagstuk aan het worden is. Niet alleen techniek, niet alleen ‘Hoe houd ik het water buiten?’. Ook een vraagstuk als het water vasthouden raakt onze leefomgeving.”

Te weinig

In de staat Arizona is droogte allang een bekend fenomeen. Er is steeds minder water in de Colorado-rivier. Dat leidt tot problemen voor de oorspronkelijke bevolking die in reservaten leeft. Austin Nuñez

Tracy Metz

Tracy Metz is *journalist, auteur, moderator, podcast- en programmamaker. ‘Eigenlijk ben ik verhalenverteller.’ Samen met Maarje van den Heuvel schreef ze in 2012 ‘Zoet&Zout - Water en de Nederlanders’. Metz is ook directeur van The John Adams Institute.*

@ tracy@tracymetz.nl

www.tracymetz.nl

www.nattigheid.nl

www.rebuildbydesign.org

“De stad heeft zich nu omgekeerd”

bij de totstandkoming ervan. Heel lang was de waterkant een functionele plek voor handel en industrie, scheepvaart en misdaad, maar niet een mooie plek met uitzicht voor chique, rijke mensen. Het waren juist de arme mensen die langs het water